

UVÆR I SIKTE

Kunstneren Ingeborg Stana mener at drivende skyer har større slagkraft enn all verdens sex, vold og provokasjoner.

TEKST MARTE SPURKLAND FOTO SIMON SKREDDERNES

INGEBORG STANAS ATELIER har mange himler. På den ene langveggen henger en mørk og myk natt. En åpnere sommerhimmel pryder den andre. Kortveggen ved døren er dekket av mange himler. Små, skimrende, selvstendige, satt sammen til et overjordisk lappeteppes.

Den siste kortveggen har ikke maleri, men vindu. Foran sitter kunstner Ingeborg Stana.

I ti år har hun malt det store blå over oss. I ti år har hun studert skyatlas og lest himmellitteratur. Og på ti år har himlene hennes forandret seg. Før var de lyse og lette, den lille uroen som kunne spores var ikke mer enn en svak sitring i billedkanten. Nå har uroen økt på, uværet har rykket nærmere, sitringen er blitt til buldring.

Utstillingen som åpnet på GAD i Oslo igår er Stanas tiende separatutstilling, og hun har en erklæring å komme med der hun sitter omgitt av skylandskap.

– Jeg mener at himmelen ikke finnes lenger.

FOR OG MOT FLERTALLET. Stana uttaler seg ofte og mye om kunst, men det er sjelden hun snakker bare for seg selv. Siden sommeren 2007 har hun vært styreleder for fagorganisasjonen Norske Billedkunstere, og dermed er hun talsperson og representant for alle landets utøvere innen billedkunst. Men om Stana representerer kunstflertallet når hun snakker

fagpolitikk, gjør hun det ikke når hun skaper verker. Smakfulle malerier av blå himler har ikke vært det mest trendy uttrykket i norsk samtidskunst de siste par tiårene.

– Fordi jeg jobber med det vakre, blir jeg sett på som en kunstner som ikke tenker, sier hun.

Men himmelmaleren er ikke tankeløs. Hun tenker, og hun deler gjerne tankene sine, høyt og tydelig.

SEILAS MOT KUNSTEN. Interessen for himmelen begynte med brett og seil på vannet. Stana er oppvokst i det hun beskriver som et typisk middelklasse miljø i Bærum, hvor man enten drev med sport eller spilte i band. Stana valgte vindsurfing. Hun viste tidlig talent, var konsentrert og målrettet og god til å lese vind og vær. Etter videregående skole fikk hun sponsoravtale, og noen år dreiet livet seg om brettseiling.

Men kunstens veier er uransakelige. Stana ble mer og mer uvenner med vannet. Da hun bodde i Ålesund

INGEBORG STANA

FØDT i 1968.

VAR LOVENDE brettseiler på åttitallet.

LÆRTE Å RESTAURERE kunst ved Istituto Per Arte E Il Restauro i Firenze.

UTDANNET VED Accademia di belle Arti i Firenze og ved tatens Kunstakademi i Oslo.

GIFT MED forfatter Nikolaj Frobenius.

FRA 1998 TIL 2000 var hun styreleder i Landsforeningen Norske Malere. I 2007 ble hun styreleder i Norske Billedkunstnere.

IGÅR ÅPNET hennes tiende separatutstilling, på galleri GAD i Oslo.

for å studere til ingeniør og for å nyte vestlandsvinden, ble uvennskapet påtrengende.

– Det var så kaldt i vannet at jeg fikk migrene av å seile. Da gjorde jeg helomvending. Jeg dro til Firenze.

PROVOKASJON I SOLNEDGANG. I Firenze møtte Stana kunsten. Først jobbet hun på et verksted som restaurerte gamle verker, deretter begynte hun å skape sine egne. Hun studerte ett år ved det legendariske kunstakademiet i byen, lærte mesterverkenes hemmelige geometri og gledet seg over den harmoniske kunsten. Så vendte hun hjem til studier ved Statens Kunstakademi i Oslo.

– Det var der problemene begynte. Jeg følte meg helt fremmed i forhold til språket som dominerte på »

PROVOKASJONER
VÅR TIDSELG I SOLNED-
GANG. DET ER KITSJ
INGEBORG STANA kunstner

MALING OG SEILING. Kunstneren Ingeborg Stana låner mye fra seileren Stana når hun arbeider; tilstedeværelsen, konsentrasjonen og blikket for været er det samme når hun maler som da hun seilte brett.

FOTO: JENS HAMRAN

DØDEN. Den prestisjetunge svenske galleristen Margareta Orreblad på galleriet Mors Mössa så Stana verker i 1999 og utbrøt: «Deg vil jeg stille ut, for jeg stiller bare ut verk som handler om døden.» Verket «Going Nowhere 10» stilles ut på galleri GAD i Oslo.

» kunstscenen. Her hjemme har det antiestetiske og det ubehagelige regjert i mange år. Vi har druknet i kjønnsorganer og avføring, sex og brutalitet. Jeg jobbet med natur og harmoni som utgangspunkt. Det er klart det var duket for trøbbel.

Stana mente, og mener fortsatt, at provokasjonskunsten har utspilt sin rolle. Hun er ikke redd for å si rett ut at kunstnere som Bjarne Melgaard (blant annet kjent for å ha sugd på en babys albue i et videoverk) etter hennes syn hverken er toneangivende eller overskridende lenger. I samme bås setter hun avdøde Robert Mapplethorpe (blant annet kjent for et foto hvor en mann fører hele underarmen inn i en kvinnes rumpe).

– Det er ikke i provokasjonen at kunstens kritiske potensial ligger nå. Provokasjonen er vår tids elg i solnedgang. Det er kitsj.

Ikke at Stana selv ikke har prøvd seg på det ubehagelige. Da hun gikk på akademiet eksperimenterte hun med hvordan kroppen kunne brukes i maleri. Gjennom venner som studerte medisin ble hun opptatt av hud sett gjennom mikroskop. Hun begynte å male to ganger to meter store nærbilder av hud med celleforandringer, syk hud.

– Folk syntes det var vakre bilder, inntil de fikk høre hva de var. Men jeg ble litt syk av å jobbe med det. Jeg begynte å nistire på folks føflekker. Jeg følte at jeg ble det jeg malte.

Etter hudbildene startet Stana hver dag med å male en skystudie, bare for å gjøre noe helt annet. Etter hvert så hun at maleøvelsene kunne bli til noe mer.

Siden dengang er det blitt mange himmelverker. Noen har ment at de handler om menneskets store melankoli, andre har ment at de handler om døden. Stana selv synes at enhver får se det de selv søker i himlene hennes. Men hun tenker også at man ser litt lite hvis man bare ser noe vakkert.

– Mitt spørsmål er: Kan skjønnhet og harmoni ha et kritisk potensial? Ja, i høyeste grad. Jeg tror det er på tide å tørre å snakke om estetikk igjen. Ikke bare være antiestetiske.

HIMMELEN HAR TAPT USKYLDEN. Tidligere forklarte Stana at himlene hennes for eksempel kunne handle om det flyktige. At ting driver forbi, noe er, og så er det ikke mer. Men nå er verkene blitt mer illevarslende.

NÅR JEG SER OPP
MOT HIMMELEN SER JEG
KATASTROFE OG UNDERGANG
INGEBORG STANA kunstner

– Jeg mener altså at himmelen ikke finnes lenger. Det å se opp og se det skjønnne, det uskyldsrene, det paradisiske, det finnes ikke lenger.

Det er klimatruselen som er grunnen. Himmelen har fått en helt annen betydning, mener Stana.

– Når jeg ser opp mot himmelen ser jeg katastrofe og undergang. Uansett hvor blå den er. Derfor legger jeg inn tydelige trusler om værskifte, mye mer uvær og tornadoer. Virkeligheten har endret seg.

KUNSTENS FORSVARER. Det siste året har styreleder Stana uttalt seg om alt fra statsbudsjett, åndsverklov og kunstners levekår til hvorvidt norske samtidskunstnere bruker mye eller lite kokain. Det syns hun er helt greit.

– Når jeg jobber med fagpolitikk tar jeg fem steg til siden og ser kunstnerrollen på en annen måte. Det er et interessant rollebytte. Og jeg kommer selv fra en familiebakgrunn og et miljø hvor kunst ikke betyr noe. Så jeg føler meg som ekspert på å forsvare billedkunstners status.

Men nå vil Stana gi styrelederen en pause.

– Jeg kan snakke mye om fagpolitikk, men det er litt farlig å gå inn på det. Nå som jeg endelig får snakket om kunstsyn. Om estetikk, harmoni, antiestetikk og skjønnhet. **D2**

marte.spurkland@dn.no